

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

22. januar 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 5, nr. 3) —
specielle kompetenceregler i sager om erstatning uden for kontrakt — ophavsret — ikke-fysisk
indhold — offentliggørelse på websted — fastlæggelse af stedet for skadetilføjelsen — kriterier«

I sag C-441/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af
Handelsgericht Wien (Østrig) ved afgørelse af 3. juli 2013, indgået til Domstolen den 5. august 2013, i
sagen:

Pez Hejduk

mod

EnergieAgentur.NRW GmbH,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan
(refererende dommer) og A. Prechal,

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: A. Calot Escobar,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Pez Hejduk ved Rechtsanwalt M. Pilz
- EnergieAgentur.NRW GmbH ved Rechtsanwalt M. Wukoschitz
- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede
- den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes og E. Pedrosa, som befuldmægtigede
- den schweiziske regering ved M. Jametti, som befuldmægtiget
- Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. september 2014,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet under en sag mellem Pez Hejduk, der har bopæl i Wien (Østrig), og EnergieAgentur.NRW GmbH (herefter »EnergieAgentur«), der har hjemsted i Düsseldorf (Tyskland), vedrørende en påstand om, at det fastslås, at der foreligger en krænkelse af ophavsrettigheder som følge af tilrådighedsstillelsen på EnergieAgenturs websted af fotografier taget af Pez Hejduk uden dennes samtykke.

Retsforskrifter

Forordning nr. 44/2001

- 3 Det fremgår af anden betragtning til forordning nr. 44/2001, at denne forordning af hensyn til det indre markeds funktion tilsigter at gennemføre »[...] bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning«.
- 4 Følgende fremgår af 11., 12., og 15. betragtning til denne forordning:
»(11)
Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.

(12) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje.

[...]

(15) Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater. [...]«
- 5 Kompetencereglerne er indeholdt i den nævnte forordnings kapitel II.
- 6 Artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, som henhører under kapitel II, afdeling 1, med overskriften »Almindelige bestemmelser«, er affattet således:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

- 7 Forordningens artikel 3, stk. 1, der indgår i den nævnte afdeling 1, bestemmer:
- »Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7.«
- 8 Den nævnte forordnings artikel 5, nr. 3), som er en del af afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler« i forordningens kapitel II, fastsætter følgende:
- »En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat
- [...]
- 3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå.«

Direktiv 2001/29/EF

- 9 Artikel 1, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationsområdet (EFT L 167, s. 10) har følgende ordlyd:
- »Dette direktiv vedrører retlig beskyttelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder inden for rammerne af det indre marked med særligt henblik på informationsområdet.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 10 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Pez Hejduk er professionel arkitekturfotograf og ophavsmand til fotografiske værker, der viser bygninger af den østrigske arkitekt Georg W. Reinberg. Sidstnævnte havde i forbindelse med et seminar den 16. september 2004, arrangeret af EnergieAgentur, anvendt Pez Hejduks fotografier til illustration af sine bygningsværker, hvilket han havde fået Pez Hejduks tilladelse til at gøre.
- 11 EnergieAgentur havde herefter uden Pez Hejduks tilladelse og uden angivelse af ophavsretten, gjort de nævnte fotografier tilgængelige til gennemsyn og downloading på sit websted.
- 12 Da Pez Hejduk var af den opfattelse, at hendes ophavsret var blevet krænkede af EnergieAgentur, anlagde hun sag ved Handelsgericht Wien med påstand om betaling af en erstatning på 4 050 EUR, og om bemyndigelse til at offentliggøre dommen for dette selskabs regning.
- 13 Den forelæggende ret har anført, at Pez Hejduk for at begrunde valget af denne ret har påberåbt sig artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. EnergieAgentur har fremsat indsigelse vedrørende Handelsgericht Wiens manglende internationale og stedlige kompetence og har gjort gældende, at selskabets websted ikke er rettet mod Østrig, og at den blotte mulighed for at opnå adgang til webstedet fra denne medlemsstat ikke er tilstrækkelig til at tillægge den nævnte ret kompetencen.
- 14 På denne baggrund har Handelsgericht Wien besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Skal artikel 5, nr. 3), i [...] forordning [nr. 44/2001] fortolkes således, at der i en retstvist om krænkelse af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder, der er sket ved, at et fotografi er blevet gjort tilgængeligt på et websted, der drives fra et topdomæne i en anden medlemsstat end den, hvor rettighedshaveren har sin bopæl, kun er kompetence

- i den medlemsstat, hvor den påståede overtræder har bopæl, og
- i den eller de medlemsstater, hvortil webstedets indhold er rettet?»

Om det præjudicielle spørgsmål

- 15 Den forelæggende ret ønsker med sit spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at det i tilfælde af en påstået krænkelse af ophavsretsbeslægtede rettigheder, der er sikret af den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende, er denne ret, der er kompetent til at træffe afgørelse i en sag om erstatning for krænkelsen af disse rettigheder ved offentliggørelsen af beskyttede fotografier på et websted, der er tilgængeligt i dennes retskreds.
- 16 Indledningsvis bemærkes for det første, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes selvstændigt og strengt (jf. i denne retning dom *Coty Germany*, C-360/12, EU:C:2014:1318, præmis 43-45).
- 17 Det er kun som undtagelse til det grundlæggende princip, der er indeholdt i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, og som tildeler retterne i den medlemsstat, på hvis område sagsøgte har bopæl, kompetencen, at kapitel II, afdeling 2, i denne forordning fastsætter et vist antal specielle kompetencer, herunder den, der er fastsat i forordningens artikel 5, nr. 3) (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, præmis 44).
- 18 Det fremgår af Domstolens praksis, at udtrykket »det sted, hvor skadetilføjjelsen er foregået eller vil kunne foregå«, som er indeholdt i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, både omfatter stedet for skadens indtræden og stedet for den skadevoldende begivenhed, der ligger til grund for denne skade, således at sagsøgte efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retten på det ene eller på det andet af disse to steder (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, præmis 46).
- 19 I denne henseende er det fast retspraksis, at den kompetenceregulering, der er fastsat i den nævnte forordnings artikel 5, nr. 3), støttes på, at der foreligger en særlig snæver tilknytning mellem tvisten og retterne på det sted, hvor skadetilføjjelsen er foregået eller vil kunne foregå, og at denne tilknytning begrundes, at det er disse retter, der tillægges kompetencen af retsplejehensyn og af hensyn til tilrettelæggelsen af retssagen (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, præmis 47).
- 20 Idet identifikationen af et af de tilknytningspunkter, der er anerkendt i den retspraksis, der er henvist til i denne doms præmis 18, skal gøre det muligt at etablere kompetence for den ret, der objektivt set er bedst egnet til at bedømme, om betingelserne for statuering af ansvar for den sagsøgte person er opfyldt, følger det heraf, at det kun kan være den ret, inden for hvis jurisdiktion tilknytningspunktet befinder sig, der gyldigt kan træffe afgørelse i sagen (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).
- 21 Det skal for det andet præciseres, at selv om *Pez Hejduk* i tvisten i hovedsagen har gjort gældende, at der foreligger en krænkelse af hendes ophavsret ved offentliggørelsen af hendes fotografier på et websted uden hendes samtykke, vedrører dette anbringende ifølge den forelæggende ret specifikt ophavsretsbeslægtede rettigheder.
- 22 Det bemærkes i denne henseende, at selv om en ophavsmands rettigheder skal beskyttes automatisk i alle medlemsstaterne, bl.a. i henhold til direktiv 2001/29, er de undergivet territorialprincippet. Disse rettigheder vil således kunne krænkelse i hver af disse medlemsstater i henhold til gældende materiel ret (jf. dom *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, præmis 39).

- 23 For det første skal det konstateres, at den skadevoldende begivenhed, defineret som den handling, hvori den påståede skade har sin årsag (jf. dom Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, præmis 28), ikke er relevant for at fastlægge kompetencen for en ret, ved hvilken der er anlagt en sag som den i hovedsagen omhandlede.
- 24 I en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den påståede overtrædelse består i en krænkelse af ophavsret og beslægtede rettigheder ved offentliggørelse af fotografier på et konkret websted uden samtykke fra ophavsmanden til disse, skal den skadevoldende begivenhed nemlig anses for at være iværksættelsen af den tekniske proces for fremvisning af fotografier på nævnte websted. Den udløsende begivenhed for en eventuel krænkelse af ophavsretten udgøres således af den adfærd, der udvises af ejeren af dette websted (jf. analogt dom Wintersteiger, C-523/10, EU:C:2012:220, præmis 34 og 35).
- 25 I en sag som den i hovedsagen omhandlede kan de handlinger eller undladelser, der vil kunne udgøre en sådan krænkelse, kun lokaliseres på det sted, hvor EnergieAgentur har hjemsted, eftersom det er dér, denne sidstnævnte har truffet og udført beslutningen om at offentliggøre fotografierne på et konkret websted. Det er imidlertid ubestridt, at dette hjemsted ikke befinder sig i den medlemsstat, hvor den forelæggende ret er beliggende.
- 26 Det følger heraf, at den skadevoldende begivenhed under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede har fundet sted på dette selskabs hjemsted og følgelig ikke kan begrunde nogen kompetence for den ret, ved hvilken sagen er anlagt.
- 27 Det skal derfor for det andet undersøges, om en sådan ret kan have kompetence i medfør af den påståede skades indtræden.
- 28 Det skal derfor – inden for rammerne af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 – fastslås, under hvilke betingelser den skade, der følger af en påstået tilsidesættelse af en ophavsmands rettigheder, er indtrådt eller vil kunne indtræde i en anden medlemsstat end den, hvori sagsøgte har truffet og udført beslutningen om at offentliggøre fotografierne på et konkret websted.
- 29 I denne henseende har Domstolen allerede ikke alene præciseret, at stedet for skadens indtræden som omhandlet i denne bestemmelse kan variere i forhold til arten af den rettighed, der angiveligt er krænkede, men også, at det er en forudsætning for, at der opstår en risiko for, at en skade indtræder i en given medlemsstat, at den rettighed, der er påberåbt krænkede, er beskyttet i denne medlemsstat (jf. dom Pinckney, EU:C:2013:635, præmis 32 og 33).
- 30 Hvad angår dette andet aspekt har Pez Hejduk i tvisten i hovedsagen gjort gældende, at der foreligger en krænkelse af hendes ophavsret på grund af offentliggørelsen af hendes fotografier på EnergieAgenturs websted. Som det navnlig fremgår af denne doms præmis 22, er det ubestridt, at de rettigheder, som hun påberåber sig, er beskyttede i Østrig.
- 31 For så vidt angår risikoen for, at skaden indtræder i en anden medlemsstat end den, hvor EnergieAgentur har sit hjemsted, har dette selskab fremhævet, at dets websted, på hvilket de omtvistede fotografier blev offentliggjort, og som drives under et nationalt tysk topdomænenavn, nemlig »de«, ikke er rettet mod Østrig, og at skaden som følge deraf ikke er indtrådt i denne sidstnævnte medlemsstat.
- 32 I denne henseende fremgår det af Domstolens praksis, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 – i modsætning til denne forordnings artikel 15, stk. 1, litra c), som er blevet fortolket i dom Pammer og Hotel Alpenhof (C-585/08 og C-144/09, EU:C:2010:740) – ikke kræver, at det pågældende websted skal være »rettet mod« den medlemsstats område, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende (jf. dom Pinckney, EU:C:2013:635, præmis 42).

- 33 Med henblik på fastlæggelsen af stedet for skadens indtræden for at fastslå rettens kompetence på grundlag af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 er det følgelig uden betydning, at det i hovedsagen omhandlede websted ikke er rettet mod den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende.
- 34 Under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede må det således fastslås, at skadens indtræden og/eller risikoen for denne indtræden følger af, at de fotografier, som de af Pez Hejduks påberåbte rettigheder knytter sig til, via EnergieAgenturs websted er tilgængelige i den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende.
- 35 Det skal præciseres, at spørgsmålet om omfanget af den af Pez Hejduk påståede skade henhører under den materielle prøvelse af sagen og ikke er relevant på tidspunktet for prøvelsen af rettens kompetence.
- 36 Det skal dog bemærkes, at den ret, ved hvilken sagen er anlagt, i medfør af det sted, hvor den påståede skade er indtrådt, kun er kompetent til at træffe afgørelse om den skade, der er forvoldt på denne medlemsstats område, eftersom den beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder, som den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, henhører under, giver, er begrænset til sidstnævntes område (jf. i denne retning dom Pinckney, EU:C:2013:635, præmis 45).
- 37 Retterne i andre medlemsstater forbliver nemlig, henset til forordningens artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 og i henhold til territorialprincippet, i princippet kompetente til at træffe afgørelse om den skade på ophavsret og beslægtede rettigheder, der er forvoldt på deres respektive områder, eftersom de er bedre egnede til dels at vurdere, om den af den berørte medlemsstat sikrede ret faktisk er blevet krænket, dels at fastslå skadens art (jf. i denne retning dom Pinckney, EU:C:2013:635, præmis 46).
- 38 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at i tilfælde af en påstået krænkelse af ophavsret og beslægtede rettigheder, der er sikret af den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende, er denne ret i medfør af det sted, hvor skaden er indtrådt, kompetent til at træffe afgørelse i en sag om erstatning for krænkelsen af disse rettigheder ved offentliggørelsen af beskyttede fotografier på et websted, der er tilgængeligt i dennes retskreds. Denne ret er kun kompetent til at træffe afgørelse om den skade, der er forvoldt på den medlemsstats område, hvor retten er beliggende.

Sagens omkostninger

- 39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at i tilfælde af en påstået krænkelse af ophavsret og beslægtede rettigheder, der er sikret af den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende, er denne ret i medfør af det sted, hvor skaden er indtrådt, kompetent til at træffe afgørelse i en sag om erstatning for krænkelsen af disse rettigheder ved offentliggørelsen af beskyttede fotografier på et websted, der er tilgængeligt i dennes retskreds. Denne ret er kun kompetent til at træffe afgørelse om den skade, der er forvoldt på den medlemsstats område, hvor retten er beliggende.

Underskrifter